

انتقاد و کلاز لایحه اداری و استخدامی قوه قضائیه

همه و کیل می شوند

۱۰ سال سابقه کار در قوه قضائیه تنها شرط و کیل شدن
 لایحه جامع اداری و استخدامی قوه قضائیه در صورت تصویب به تمام کارکنان این قوه، مجوز اخذ پروانه و کالت خواهد داد

آیدا پیغامی - شهروند حقوقی
 قوهقضائیه با تدوین لایحه‌های به‌دنبال وکیل کردن تمام کارکنان خود است. طبق ماده ۱۸۵ لایحه جامع اداری و استخدامی قوهقضائیه که هفته گذشته به دولت ارسال شد، کانون وکلای دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران اسناد رسمی و مرکز امور مشاوران حقوقی و کارشناسان رسمی مکلفند برای کارمندان بازنشسته قوه که حداقل دارای مدرک تحصیلی لیسانس حقوق و فقه و مبانی حقوق اسلامی یا مدرک حوزوی معادل آن هستند و بیش از ۱۰ سال از خدمت خود را در شعب دادسراها و دادگاه‌ها و دیگر مراجع قضائی در سمت دستیار قضائی، مدیر دفتر، کارشناس حقوقی یا امور قضائی و تقریرنویس سپری کرده‌اند، بدون شرکت در آزمون و بدون طی دوره کارآموزی، با رعایت سایر مقررات مربوط، حسب مورد پروانه و کالت یا سردفتری صادر کنند.

همچنین در تبصره‌ای که در ادامه این ماده آمده است، کارمندان بازنشسته قوهقضائیه و سازمان‌های وابسته در سایر رشته‌ها که حداقل ۱۰ سال در امور کارشناسی از قبیل پزشکی قانونی و امور ثبتی انجام وظیفه کرده‌اند، مشمول حکم این ماده بوده و به‌عنوان کارشناس رسمی در امور مربوط انتخاب می‌شوند.

اگر روی این ماده دقیق شوید، متوجه خواهید شد که در صورت تصویب این لایحه تمام افرادی که در قوهقضائیه مشغول به کار بودند می‌توانند به‌راحتی پروانه و کالت بگیرند. البته در قانون پیشین این اجازه به قضات داده می‌شد که با اتمام کار، وکیل شوند. کارمندان قوهقضائیه هم اگر قصد اخذ پروانه و کالت داشتند باید دوره کارآموزی را پشت سر می‌گذاشتند، ولی در حال حاضر با تصویب این لایحه حتی به کارمندان کار سردفتری انجام دادند هم اجازه داده خواهد شد که به‌راحتی پروانه و کالت بگیرند. در صورتی که این افراد تخصص کافی ندارند و صرفاً کار دفتری انجام دادند و در صورت اخذ پروانه و کالت مسلماً نمی‌توانند با چالش‌های شغل و کالت مولکان برای کارشناسان حقوقی و آن را پشت‌سر بگذارند و تا زمانی که این افراد از مشکلات شغل و کالت هیچ اطلاعی ندارند، نمی‌توانند به‌عنوان یک وکیل پایه یک دادگستری مشغول به کار شوند. از طرفی هم با وجود محدودیت‌های فراوانی که برای پذیرش فارغ‌التحصیلان جوان این رشته در مشاغل مربوط به قوهقضائیه و کالت وجود دارد و همچنین آزمون‌های سختی که برای ورود فارغ‌التحصیلان این رشته به مشاغل قضائی وجود دارد، این لایحه افرادی که دوره خدمت خود را تمام کرده‌اند، در این حوزه ننگه داشته‌اند، شوند و روزبه‌روز بر تعداد جوانان بیسکار و بلاکلیف فارغ‌التحصیلان در این رشته افزوده شود.

این موضوعات تنها نیم‌نگاهی به مشکلاتی بود که با تصویب این لایحه به وجود خواهد آمد. در ادامه این گزارش، نظر کارشناسی وکلای برجسته در مورد لایحه ارسال شده به دولت را می‌خوانیم.

این لایحه منجر به بیکار تر شدن جوانان می‌شود

پیمان حاج محمود عطار، حقوقدان و کیل پایه یک دادگستری در گفت‌وگو با «شهرود» ماده ۱۸۵ لایحه جامع اداری و استخدامی قوهقضائیه را مورد انتقاد قرار داد و گفت: در قانون و کالت آمده است که قضات محترم دادگستری پس از پیمودن ۳۰ سال خدمت قضائی در قوهقضائیه و دریافت حکم بازنشستگی می‌توانند با ارایه اسناد هویتی خود به بازنشستگی خود به کانون وکلای دادگستری و مرکز امور مشاوران حقوقی قوهقضائیه بدون پیمودن مرحله آزمون ورودی و کارآموزی و کالت از این دو نهاد پروانه و کالت دادگستری دریافت کنند.

همچنین در این قانون و کالت پیش‌بینی شده که کارشناسان حقوقی مستخدم رسمی دولت که حداقل ۱۰ سال به‌عنوان کارشناس حقوقی در سازمان‌ها و نهادهای دولتی مشغول به کار باشند و ۳۰ سال خدمت رسمی در ادارات دولتی کنند که از این حقوقی داشته باشند، پس از دریافت حکم بازنشستگی از سازمان محل خدمتی می‌توانند به کانون وکلای دادگستری یا مرکز امور مشاوران حقوقی قوهقضائیه مراجعه

کنند و صرفاً از آزمون ورودی و کالت از این دو نهاد معاف می‌شوند. آنها باید مراحل کارآموزی و کالت را تحت‌نظر وکیل سرپرست بگذرانند و گواهی پایان دوره کارآموزی را از این دو نهاد دریافت کنند.

انگیزه قانون‌گذار از عدم حذف دوران کارآموزی برای کارشناسان حقوقی دستگاه‌های دولتی از جمله کارمندان اداری قوهقضائیه آن است که این افراد مانند قضات دادگستری در مسائل حقوقی و قضائی و کیفری و سایر مسائل قضائی تبحر و تجربه و تسلط کافی را ندارند و باید برای جبران این عدم تجربه و تخصص و دانش لازم، دوره کارآموزی و کالت را تحت نظر وکیل سرپرست بگذرانند.

این حقوقدان برجسته در ادامه افزود: متأسفانه در لایحه‌ای که اخیراً از سوی قوهقضائیه به هیأت وزیران ارایه شده، این دوره کوتاه‌مدت کارآموزی برای کارمندان حقوقی دستگاه‌های اداری قوهقضائیه حذف شده و این موضوع، یک موضوع غیرقابل تحمل از حیث مشکلات آتی تجربی و تخصصی برای این عزیزان خواهد بود. یک موضوع اساسی‌تر و مهم‌تر در این قضیه این است که یکی از معضلات اساسی و مهم کشور عدم اشتغال و کار برای بسیاری از فارغ‌التحصیلان حقوق در کشور است. یکی از پیش‌نهادهای و طرح‌هایی که در کمیسیون حقوقی و قضائی مجلس مورد بررسی قرار گرفت، این بود که به جهت آن که ظرفیت هر ساله کانون وکلای دادگستری برای پذیرش وکیل محدود است، اصولاً مجلس شورای اسلامی اجازه اخذ پروانه به کارمندان دولت پس از بازنشستگی اعم از قضات دادگستری و کارشناسان حقوقی ادارات دولتی و قضائی را ندهد؛ زیرا این عزیزان پس از اخذ بازنشستگی یک مستمری ثابت به‌عنوان حقوق‌ها و مزایای بازنشستگی از دولت دریافت می‌کنند و از حیث بیکاری و نداشتن شغل و درآمد کسر درآمد هر چند در آمدشان پایین باشد مانند جوانان بیکار و فاقد اشتغال و درآمد نیستند. ما بهتر است برای جذب جوانان فارغ‌التحصیل حقوق که متأسفانه خیل بی‌شماری از این عزیزان فاقد کار و درآمد حتی اندک هستند، ماده قانونی مربوط به مجوز اخذ پروانه و کالت به قضات دادگستری و کارشناسان حقوقی دستگاه‌های اداری و قضائی را حذف کنیم و صرفاً به کارشناسان حقوقی جوان بیکار در یک محدوده سنی پایین که فاقد هرگونه شغل و درآمد هستند و هیچ‌گونه رابطه استخدامی با دولت و شرکت‌های خصوصی ندارند، اجازه صدور پروانه و کالت بدهیم.

ماده ۱۸۵ این لایحه درست نیست
 حسین میر محمد صادقی، حقوقدان و یکی از پایه‌گذاران مرکز امور کارشناسان وکلای قوهقضائیه در گفت‌وگو با «شهرود» ماده ۱۸۵ لایحه جامع اداری و استخدامی قوهقضائیه را مورد انتقاد قرار داد و گفت: این قانون در گذشته در مورد قضات هم بوده، ولی در مورد کارکنان بازنشسته به نظر من با توجه به این‌که در حال حاضر جوانان جویای کار زیادی داریم، این‌که کارمندان بازنشسته بتوانند در این مورد مشغول شوند باعث می‌شود فرصت‌های شغلی برای جوانان کم شود یا از بین برود. از این جهت من با مفاد این تبصره موافق نیستم، زیرا در حال حاضر روند کلی در این است که استخدام کارکنان بازنشسته در ادارات و شرکت‌های دیگر بسیار سخت‌تر است و از ادارات و فرصتی که در قوهقضائیه با تصویب این لایحه برای آنها ایجاد خواهد شد، به نظر من با توجه به بیکاری که بسیاری از جوانان با آن مواجه هستند، این بخش از لایحه درست نیست.

قوهقضائیه در تلاش برای اجرای قانون تفکیک قوا
 قسرام اردلان، حقوقدان و عضو مرکز امور وکلای کارشناسان قوهقضائیه درباره لایحه جامع اداری استخدامی قوهقضائیه به «شهرود» گفت: واقعیت این است که قوهقضائیه در این بحث لایحه جامع اداری استخدامی که از ارایه داده است، برخی مسائل را به دنبال آن است که با تدوین و تصویب این لایحه می‌خواهد به آن خواسته‌ها برسد. نخستین نکته‌ای که وجود دارد این است که قوهقضائیه، واقعیت اصل تفکیک قوا را به‌عینه در قانون اساسی ما اعمال می‌کند. ما در بحث قانون اساسی

حسین میر محمد صادقی، حقوقدان و یکی از پایه‌گذاران مرکز امور کارشناسان وکلای قوهقضائیه در گفت‌وگو با «شهرود» ماده ۱۸۵ لایحه جامع اداری و استخدامی قوهقضائیه را مورد انتقاد قرار داد و گفت: این قانون در گذشته در مورد قضات هم بوده ولی در مورد کارکنان بازنشسته به نظر من با توجه به این‌که در حال حاضر جوانان جویای کار زیادی داریم و این‌که کارمندان بازنشسته بتوانند در این مورد مشغول شوند باعث می‌شود فرصت‌های شغلی برای جوانان کم شود یا از بین برود

بارها ملاحظه کرده‌ایم و بحث تفکیک قوا در قانون اساسی وجود دارد، اما در واقعیت امر، قوه مجریه، هم بر مجلس و هم بر قوهقضائیه سیطره دارد. این حقوقدان در خصوص ارتباط میان وزارت دادگستری و قوهقضائیه نیز توضیح داد: واقعیت این است که همیشه قوه‌مجریه از طریق وزارت دادگستری که یکی از وابستگان به دولت است، خواسته‌های خود را بر قوهقضائیه تحمیل می‌کند یا مواردی که خواسته است، توانسته از طریق وزیر دادگستری به آنها برسد. به‌عبارتی وزیر دادگستری یک سمت نام‌رسانی بین قوهقضائیه و قوه‌مجریه دارد. در اختیار قوه‌مجریه است. قوهقضائیه همیشه با این سیاست مخالفت می‌کند. این لایحه وقتی وارد محتوای آن و مستندات قوهقضائیه در تدوین این لایحه و با اعتقاد شویم، متوجه می‌شویم که من این لایحه به این دلیل وارد محتوای این لایحه که قوهقضائیه طبق بند ۲ اصل ۱۵۸ فقط حق دارد لایحه قضائی را تصویب کند. به اعتقاد من وقتی وارد محتوای این لایحه می‌شویم، صراحتاً و به‌طور مشخص تمام مباحث لایحه اداری است. من با این‌که اصل تفکیک قوا حفظ شود و یکی از اصول قانون اساسی کاملاً حاکمیت پیدا کند، مخالف نیستم، تنها نکته این است که این حرکت نباید مغایرت با اصول دیگر نیز داشته باشد. لویجی که از طریق قوهقضائیه ارایه شده در رابطه با مباحث جامع اداری - استخدامی، کاملاً اداری است. یک نظریه شورای نگهبان داریم که در همراه سال ۷۹ کاملاً راجع به این موضوع بحث کرد می‌دهد و از این پس می‌خواهد این موضوع وجود نداشته باشد و اگر قرار است خرج کند، آن قدر قدرت داشته باشد که دستش را در اصل تفکیک قوا معایرت دارد.

دولت حق تغییر در لایحه اداری قوهقضائیه را دارد

اردلان دلالی را برای تدوین این لایحه توسط قوهقضائیه مطرح کرد و افزود: به عبارتی قوهقضائیه احساس می‌کند که یک خبرچین در داخل دارد که به دولت اطلاع می‌دهد و از این پس می‌خواهد این موضوع وجود نداشته باشد و اگر قرار است خرج کند، آن قدر قدرت داشته باشد که دستش را در اصل تفکیک قوا معایرت دارد.

محورها:

- تصویب این لایحه باعث به وجود آمدن مشکلات زیادی در جامعه حقوقی خواهد شد
- این قانون در گذشته در مورد قضات هم موجود بوده ولی تصویب این لایحه و به خصوص ماده ۱۸۵ با توجه به وضعیت اقتصادی به صلاح جوانان نخواهد بود
- تصویب این لایحه جوانان فارغ‌التحصیل رشته حقوق را بیکار تر می‌کند
- با تصویب این لایحه افرادی که تخصص کافی در و کالت ندارند روی کار خواهند آمد
- به جای تصویب این لایحه و روی کار آمدن افراد غیر متخصص باید محدودیت‌ها برای جوانانی که قصد اخذ پروانه و کالت دارند، برداشته شود

جیبش کند و خرج کند، ولی با وجود مقررات استخدامی کشوری این منع را همیشه داشت و اکنون با تدوین این لایحه می‌خواهد از این مسائل خارج شود. حال در مقدمه به مواردی اشاره شده است که برخی از آنها در اختیارات قوهقضائیه نیست. به‌عنوان مثال به اصل ۱۵۴ اشاره شده است که جزو اختیاراتش نیست. اشاراتی به اصل ۱۵۷ و ۱۵۸ نیز شده است که البته آنها جزو اختیارات قوهقضائیه محسوب می‌شود. در اصول مختلف قانون اساسی اختیاراتی به قوهقضائیه داده شده است که در تمامی امور قضائی، اداری و اجرایی رئیس قوه بتواند دخالت کند. در اصل ۱۵۸ هم اختیار مشابهی به قوهقضائیه داده شده که در بند ۲ اصل ۱۵۸ این نکته کاملاً حاکم است. منتها لایحه‌ای را که قوهقضائیه تدوین کرده است، آیا واقعا به‌جایی می‌رسد؟ به اعتقاد من این لایحه به جایی نخواهد رسید به این دلیل که قوهقضائیه طبق بند ۲ اصل ۱۵۸ فقط حق دارد لایحه قضائی را تصویب کند. به اعتقاد من وقتی وارد محتوای این لایحه می‌شویم، صراحتاً و به‌طور مشخص تمام مباحث لایحه اداری است. من با این‌که اصل تفکیک قوا حفظ شود و یکی از اصول قانون اساسی کاملاً حاکمیت پیدا کند، مخالف نیستم، تنها نکته این است که این حرکت نباید مغایرت با اصول دیگر نیز داشته باشد. لویجی که از طریق قوهقضائیه ارایه شده در رابطه با مباحث جامع اداری - استخدامی، کاملاً اداری است. یک نظریه شورای نگهبان داریم که در همراه سال ۷۹ کاملاً راجع به این موضوع بحث کرد می‌دهد و از این پس می‌خواهد این موضوع وجود نداشته باشد و اگر قرار است خرج کند، آن قدر قدرت داشته باشد که دستش را در اصل تفکیک قوا معایرت دارد.

پیمان حاج محمود عطار: متأسفانه در لایحه‌ای که اخیراً از سوی قوه قضائیه به هیأت وزیران ارایه شده دوره کوتاه مدت کارآموزی برای کارمندان حقوقی دستگاه‌های اداری و کالت حذف شده و این موضوع یک امر غیرقابل تحمل از حیث مشکلات آتی تجربی و تخصصی برای این عزیزان خواهد بود

پیمان حاج محمود عطار: متأسفانه در لایحه‌ای که اخیراً از سوی قوه قضائیه به هیأت وزیران ارایه شده دوره کوتاه مدت کارآموزی برای کارمندان حقوقی دستگاه‌های اداری و کالت حذف شده و این موضوع یک امر غیرقابل تحمل از حیث مشکلات آتی تجربی و تخصصی برای این عزیزان خواهد بود

می‌دارند که: الف - به کسانی که دارای ۱۰ سال متوالی یا ۱۵ سال متناوب سابقه خدمات قضائی بوده و لاقلاً ۵ سال ریاست یا عضویت دادگاه داشته باشند و سلب صلاحیت قضائی از آنها از طرف دادگاه عالی انتظامی قضات نشده باشد. ب - کسانی که دارای دانشنامه لیسانس بوده و ۵ سال سابقه خدمات قضائی داشته باشند و سلب صلاحیت قضائی از طرف دادگاه عالی انتظامی از آنها نشده باشد. د - لیسانس حقوق، یا گواهی سطوح عالی حوزه یا ۵ سال سابقه حقوقی مستمر یا ۱۰ سال متناوب و بازنشستگی با ۳۰ سال خدمت دولتی - آنچه در ماده پیشنهادی آمده است، جمع این ۳ بند است که چنانچه نیک بنگریم اقرار خواهیم کرد که این ۳ بند بسیار بهتر و مساعدتر از ماده پیشنهادی است. نکته نخست اشاره بنده به مسأله صلاحیت قضائی است که در ماده پیشنهادی در مورد آن سکوت شده است. دیگر آن که در مورد مستمری یا متناوب بودن ۱۰ سال خدمت مستثنی نیامده. نکته دیگر مشخص نیست که غایت داخل در معیاری است یا به دیگر بیان، «بیش از ۱۰ سال» آیا ۱۰ سال را هم دربرمی‌گیرد؟ مشاغل مذکور در ماده، احصایی است یا تمثیلی؟ چرا که اگر احصایی باشد، قضات بازنشسته نمی‌توانند اقدام کنند.

قوهقضائیه به دنبال رسیدن به استقلال مالی
 این عضو مرکز امور مشاوران حقوقی قوهقضائیه نظر خود را در مورد این لایحه نیز این‌گونه عنوان کرد: من موافق در اجرای مقررات هستیم. من موافق اجرای اصول

قانون اساسی هستیم. در رابطه با ماده ۱۸۵ قوهقضائیه سعی کرده در تدوین لایحه به برخی موارد برسد از جمله استقلال مالی، همان‌طور که در شرایط فعلی نیز تنش‌هایی بر سر همین مسائل مالی وجود دارد که به قوهقضائیه بر سر آنها تذکراتی داده شده است. قوهقضائیه با این لایحه می‌خواهد کاری کند که کسی نتواند در این مسائل دخالت کند. بحث در واقعیت این است که در بسیاری از مسائل اهدافی را دنبال می‌کند که باید بیش از ۱۰ سال خدمت در دادسراها، اما طبق شرایطی که در ماده ۱۸۵ مقرر شده است، عده‌ای از کارمندان که در قوهقضائیه کار می‌کنند، اگر بخواهند طبق این شرایط پروانه و کالت دریافت کرده یا سردفتری اخذ کنند، مشکلات بسیاری را در جامعه حقوقی مسایجاد می‌کند. هر چند شرطی که قوهقضائیه در ماده ۱۸۵ آورده است، در آن می‌گوید کارمندان بازنشسته قوه می‌توانند این کار را انجام دهند، حتی برای آنها شرط مدرک تحصیلی نیز قابل شده است. شرط دیگری که قرار داده این است که باید بیش از ۱۰ سال خدمت در دادسراها، دادگاه‌ها یا مراجع قضائی داشته باشند. این شرایط ساده نیستند که هر کس بتواند آن را به دست بیاورد. قوهقضائیه با تمام وجود خواسته برای کارکنان و قضاتش انگیزه ایجاد کند. سعی‌اش این بوده که در زمان تصدی مسئولیت کارهای اداری به آنها انگیزه بدهد و تأمین‌شان کند و در نهایت بتوانند در زمان بازنشستگی از مزیت داشتن پروانه و کالت یا کارشناسی استفاده کنند. هر چند نقاط ضعفی در خود ساده مصوب وجود دارد، ولی واقعیت امر این است که در نهایت نمی‌تواند به نفع سیستم قضائی یا عدالت قضائی باشد و دلیل آن این است که یک کارمند اداری که ۲۰ سال در سیستم اداری قوه قضائی کار کرده است، بدون در نظر گرفتن محدودیت‌هایی که جذب مواردی از این قوانین قبلی بود، می‌تواند مشکلات زیادی برای دستگاه قضائی ایجاد کند. از همه مهم‌تر این نکته می‌تواند باعث بیکاری جوانان وکیل شود، همچنین منجر به این می‌شود که در کلایی که سال‌ها تحصیلات عالی داشته‌اند و در این زمینه تخصص و مهارت بسیار زیادی دارند، مسیر اصلی خود را فراموش کنند و سوگندهای‌شان را نادیده بگیرند و خدایی ناکرده به مسیرهای انحرافی بروند. در نهایت بحث ماده ۱۸۵ واقعا مصلحت جامعه قضائی ما نیست، هر چند شرطی که در آن وجود دارد، نواقصی دارد.

شرط اعطای پروانه از دید ماده ۱۸۵
 حداقل دارای مدرک تحصیلی لیسانس حقوق و فقه و مبانی حقوق اسلامی یا مدرک حوزوی معادل آن هستند و بیش از ۱۰ سال از خدمت خود را در شعب دادسراها و دادگاه‌ها و دیگر مراجع قضائی در سمت دستیار قضائی، مدیر دفتر، کارشناس حقوقی یا امور قضائی و تقریرنویس سپری کرده‌اند...» بندهای «الف»، «ب» و «د» ماده ۸ لایحه قانونی استقلال اشعار